

HMS-revisjon 2015

Internkontroll HMS

Krav til systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid HMS er hjemlet i arbeidsmilovens § 3-1 og internkontrollforskriften (Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter). Internkontroll defineres som de *systematiske tiltak som skal sikre at virksomhetens aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen*. Plikten til internkontroll ligger hos den som er ansvarlig for virksomheten.

Internkontrollforskriften omfatter følgende lover med tilhørende forskrifter som er aktuelle for HiOAs virksomhet:

- lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr
- arbeidsmiljøloven
- forurensningsloven
- genteknologiloven
- strålevernloven
- brann- og eksplosjonsvernloven

Hensikten med kravene i internkontrollforskriften er å fremme forbedringsarbeid innen områdene

- arbeidsmiljø og sikker utførelse av arbeid,
- forebygging av helseskader
- vern av ytre miljø mot forurensning og riktig behandling av avfall

Internkontrollforskriftens § 5 stiller konkrete krav til innhold i det systematiske HMS-arbeidet og til hva som skal dokumenteres skriftlig:

§ 5. Innholdet i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet. Krav til dokumentasjon

Internkontrollen skal tilpasses virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse i det omfang som er nødvendig for å etterleve krav i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.

Internkontroll innebærer at virksomheten skal:	Dokumentasjon
1. sørge for at de lover og forskrifter i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen som gjelder for virksomheten er tilgjengelig, og ha oversikt over de krav som er av særlig viktighet for virksomheten	–
2. sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskaper og ferdigheter i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet, herunder informasjon om endringer	-
3. sørge for at arbeidstakerne medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes	-
4. fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet	må dokumenteres skriftlig
5. ha oversikt over virksomhetens organisasjon, herunder hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt	må dokumenteres skriftlig
6. kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene	må dokumenteres skriftlig
7. iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen	må dokumenteres skriftlig
8. foreta systematisk overvåkning og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt	må dokumenteres skriftlig

Internkontrollen skal dokumenteres i den form og det omfang som er nødvendig på bakgrunn av virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse. Dokumentasjon som følger av krav i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen, for eksempel instruksjoner, tillatelser, kompetansebevis, sertifikater o.l. skal inngå.

Skriftlig dokumentasjon etter denne forskrift skal minst omfatte annet ledd nr. 4) til og med nr. 8) i denne paragraf.

Frivillige sertifikater kan også inngå som en del av dokumentasjonen.

På vegne av høgskolens øverste ledelse fører Enhet for HMS tilsyn med hvordan kravene til det systematiske HMS-arbeidet følges opp i virksomheten. Dette gjøres gjennom en årlig HMS-revisjon.

Innhold

Internkontroll HMS	1
Innhold	3
Internkontroll i HiOA.....	4
Tilbakeblikk på tidligere HMS-revisjoner	4
HMS-revisjonen 2012.....	4
HMS-revisjonen 2013.....	4
HMS-revisjonen 2014.....	5
Plan for gjennomføring av HMS-revisjon 2015.....	5
Revisjonsteamets arbeid.....	6
Tilbakemelding fra fakultetene og avdelingene i fellesadministrasjonen	6
Tilbakemeldinger om virksomhetsovergripende HMS-oppgaver i fellesadministrasjonen.....	6
Revisjonsteamets funn.....	6
Revisjonsteamets vurderinger	7
Revisjonsteamets krav til enhetenes HMS-arbeid.....	7
Pålegg.....	7
Krav til utvikling av det systematiske HMS-arbeidet i 2015/2016.....	7
Oppsummering	8
Forslag til HMS-revisjon 2016	8

Internkontroll i HiOA

Enhet for HMS har systemansvar for helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet i høgskolen. Det innebærer utvikling og vedlikehold av høgskolens styringssystem for HMS (HMS-håndbok) og gjennomføring av internkontroll HMS (HMS-revisjon). Enhet for HMS utgjør sammen med høgskolens hovedverneombud revisjonsteamet.

Internkontroll HMS gjennomføres som en årlig revisjon av enhetenes systematiske HMS-arbeid. Siden HMS-årshjulet i HiOA følger studieåret gjennomføres HMS-revisjone ved HiOA om våren. Samlerapport fra HMS-revisjonen danner sammen med utkast til årsrapport HMS grunnlag for ledelsens gjennomgang og legges ved årsrapport HMS til styret.

Revisjonsteamets hovedoppgave er å kontrollere at høgskolens HMS-arbeid dokumenteres i tråd med internkontrollforskriftens krav og at HMS-håndbokas krav til det systematiske HMS-arbeidet følges opp.

Tilbakeblikk på tidligere HMS-revisjoner

HMS-revisjonen 2012

HMS-arbeidet ved de to tidligere høgskolene HiO og HiAk var noe ulikt organisert. Ved første HMS-revisjon for den fusjonerte høgskolen i 2012 valgte man derfor en svært enkel gjennomgang konsentrert om kjemisk helsefare og om hvorvidt kartlegging av fysisk og psykososialt arbeidsmiljø var gjennomført. HMS-revisjonen 2012 ble oppsummert på følgende måte:

Norsk arbeidsliv har fokus på HMS. Høgskolen utdanner morgendagens arbeidstakere og bør være et forbilde for arbeidslivet. Tilsatte må ha kompetanse og bevissthet på området for å kunne bidra til at studentene får gode holdninger og relevant kunnskap innen HMS. For å få dette til må:

- *høgskolens ledelse vie arbeidsmiljø og systematisk HMS-arbeid oppmerksomhet og ansvarliggjøre ledere på alle nivå*
- *ledere avkreves resultater på HMS-området*
- *ledere få opplæring i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivning som en viktig del av lederopplæringen*
- *ledere få opplæring i høgskolens HMS-system og mulighet til å bidra til utvikling av dette*

HMS-revisjonen 2013

I 2013 ble fakultetene og fellesadministrasjonen bedt om å dokumentere hvordan de organiserte sitt systematiske HMS-arbeid; hvordan kartlegginger ble gjennomført, hvordan mål og tiltak var innarbeidet i enhetenes handlingsplaner og hvordan dokumentasjonskravet i interkontrollforskriften ble fulgt opp. Hovedkonklusjonen i revisjonsteamets rapport var:

Revisjonen i 2013 viser at fakultetene og fellesadministrasjonen i liten grad er kjent med de krav arbeidsmiljøloven og interkontrollforskriften stiller når det gjelder et systematisk og dokumentert HMS-arbeid. Høgskolen må iverksette konkret opplæring av ledere når det gjelder ansvar og oppgaver innen HMS.

HMS-revisjonen 2014

HMS-revisjonen i 2014 ble gjennomført som en bred kartlegging av status for at fakultetene og avdelingene i fellesadministrasjonen skulle få oversikt over egen status i forhold myndighetskravene som stilles til det systematiske HMS-arbeidet, og for at Enhet for HMS skulle kunne gi en samlet fremstilling av status. Fakulteter med farefulle arbeidsplasser fikk tillegsspørsmål knyttet til dette, og avdelinger i fellesadministrasjonen fikk tillegsspørsmål innen sine virksomhetsovergripende områder. I revisjonesrapportene ble det i tillegg til revisjonsteamets generelle krav til utvikling av det systematiske HMS-arbeidet satt opp områder som enhetene selv ønsket å prioritere i sitt HMS-arbeid.

I samlerrapporten fra HMS-revisjonen 2014 var revisjonsteamets hovedkonklusjon;

Årets HMS-revisjon har vist at høgskolen kun et stykke på vei har et systematisk HMS-arbeid, og at avdelingene i fellesadministrasjonen i mindre grad enn fakultetene forholder seg til de kravene som ligger til et systematisk HMS-arbeid.

Høgskolen mangler systematisk vurdering av arbeidsforhold i endringsprosesser.

Enheter som har laboratorier og verksteder mangler fortsatt en del nødvendige sikkerhetsrutiner, særlig på kjemikalieområdet.

Fellesadministrasjonens avdelinger med virksomhetsovergripende HMS-oppgaver må jobbe videre med rutiner og informasjon dessuten rollefordeling sentralt/lokalt der det er nødvendig.

Plan for gjennomføring av HMS-revisjon 2015

Hovedverneombud Erik Dahlgren har sammen med HMS-leder Wilfred Mørch og seniorrådgiver Ingerid Wefring fra Enhet for HMS utgjort årets revisjonsteam. I revisjonsrapporten fra 2014 ble det anbefalt at man i 2015 fokuserte på følgende:

Fakulteter og avdelinger i fellesadministrasjonen følges opp på sine prioriterte områder.

Alle enheter kontrolleres for status i det systematiske HMS-arbeidet i tråd med internkontrollforskriftens krav.

Revisjonsteamet besluttet å fokusere revisjonen på de områdene som enhetene selv hadde prioritert. Fakultetene og fellesadministrasjonens avdelinger ble bedt om å melde tilbake hvordan de prioriterte områdene var fulgt opp. De avdelingene i fellesadministrasjonen som ikke hadde fulgt opp revisjonen i 2014, ble bedt om å sende inn en statusrapport for det systematiske HMS-arbeidet i tråd med den «bestillingen» de hadde fått i 2014.

Revisjonsteamets arbeid

Tilbakemelding fra fakultetene og avdelingene i fellesadministrasjonen

Alle fakultetene meldte tilbake innen avtalt frist.

Kun to av Fellesadministrasjonens 10 avdelinger ga tilbakemelding i forbindelse med årets HMS-revisjon. Det ble ikke sendt ut purring. I forbindelsen med avslutning av revisjonen fikk de tilbakemelding om manglende oppfølging. I etterkant har et par av avdelingene tatt kontakt. De hadde glemt å sende inn informasjon innen fristen.

SVA som ny enhet i høgskolen, har ikke vært med på HMS-revisjon tidligere. Revisjonsteamet har hatt god kommunikasjon med dem og gjennomført HMS-revisjonen 2015 som en kartlegging sammen med senteret.

Tilbakemeldinger om virksomhetsovergrepene HMS-oppgaver i fellesadministrasjonen

Det er tre avdelinger i fellesadministrasjonen som har virksomhetsovergrepene ansvar i tillegg til sitt eget interne HMS-arbeid. Det gjelder i særlig grad avdelingene eiendom og HR. Disse har gitt tilbakemeldinger til årets revisjon.

Avdeling STU har en rolle når det gjelder studenter og HMS. Siden studentene ikke er innlemmet i høgskolens HMS-arbeid, har ikke revisjonsteamet fulgt opp dette området.

Revisjonsteamets funn

Innsendt materiale viste at kun ett av fakultetene hadde gjennomført sine egne valgte prioriterte områder. De andre hadde i liten grad fulgt opp egne prioriteringer, og fakultetet som hadde fått pålegg hadde liten grad fulgt opp disse.

Enheter som oppbevarer og bruker kjemiske stoffer som kan være kreftfremkallende eller arvestoffskadelige har ikke registrert arbeidstakere som kan ha blitt eksponert, slik lovverket krever.

Flere enheter som har laboratorier og verksteder mangler fortsatt

- Rutiner for innkjøp av farlige stoffer
- Rutiner knyttet til drift av stoffkartoteket
- Rutiner for opplæring og bruk av farlige maskiner
- Skriftlig oversikt over oppgavefordeling mhp ivaretagelse av sikkerheten
- Samordning av ansvar og oppgaver mellom fakultet og Avdeling for eiendom når det gjelder vedlikehold og service på spesialventilasjon, gassanlegg og gassdetektorer
- Samordning der flere enheter eller eksterne er brukere av de samme arealene.

Ledere er i liten grad kjent med sitt ansvar på HMS-området.

De fleste av fellesadministrasjonens avdelinger har ikke virksomhetsovergrepene HMS-oppgaver, men de skal likevel ha et eget systematisk HMS-arbeid for utvikling av eget arbeidsmiljø. Det at de ikke gir tilbakemelding må tolkes som at de ikke har et systematisk HMS-arbeid.

De avdelingene i fellesadministrasjonen som har svart på årets revisjon har fortsatt en del mangler både når det gjelder sine virksomhetsovergrepene oppgaver og eget systematisk HMS-arbeid.

Revisjonsteamets vurderinger

Virksomhetens systematiske HMS-arbeid er fortsatt svakt, og lederforankringen er dårlig. Det gjelder også høgskolens øverste ledelse, noe den manglede oppfølgingen av HMS-revisjonen i noen av fellesadministrasjonens avdelinger gjenspeiler.

Helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet i enheter med kjemiske stoffer og farlige maskiner er prisgitt at tilsatte tar ansvar. Det er bra og det er viktig, men det er i lengden ikke tilstrekkelig for utvikling av et systematisk og godt forebyggende arbeid. Det elektroniske stoffkartoteket blir i for liten grad brukt av tilsatte og studenter, og fordeling ansvar og oppgaver knyttet til service og vedlikehold av spesialventilasjon, gassanlegg og andre faste installasjoner er mangelfullt.

Det trengs tydeliggjøring og avklaringer når det gjelder ansvars- og oppgavefordeling mellom fakultet og aktuelle avdelinger i FA når det gjelder virksomhetsovergrepene forhold.

Revisjonsteamets krav til enhetenes HMS-arbeid

Pålegg

Det ble gitt pålegg som går på sikkerhet i laboratorier og verksteder.

Ett av fakultetene har lukket sine avvik. De andre som fikk pålegg har gitt tilbakemelding innen avtalt tid. Noen avvik er lukket, noen er ikke fullt opp og noen er under arbeid. De vil bli kontrollert ved neste års revisjon.

Noen av avvikene er gjengangere og det kan synes som om HMS noen steder ikke tas på alvor, og at ledere ikke er kjent med sitt HMS-ansvar.

Krav til utvikling av det systematiske HMS-arbeidet i 2015/2016

Alle enheter har fått følgende krav til utvikling av det systematiske HMS-arbeidet 2015/2016:

- Sikre at alle ledere har tilstrekkelig HMS-kunnskap
- Ta i bruk dokumentasjonssystemet for HMS i Public 360
 - o Lokal dokumentasjon arkiveres på instituttnivå/fakultetsadministrasjonen
 - o Gjeldende rutiner/instrukser/opplæringsplaner for alle enheter overføres til Public 360
 - o All HMS-opplæring skal dokumenteres
- Utvikle plan for å øke bevisstheten av hvor viktig avvik er i det forebyggende HMS-arbeidet og hva som regnes som avvik og skal meldes.
- Gjennomføre risikovurderinger og utarbeide rutiner for alnearbeid i laboratorier og verksteder
- Utarbeide samarbeidsavtaler med andre fakultet/enheter der det er aktuelt

I tillegg har noen av fakultetene fått krav som følge av lokale mangler i HMS-arbeidet, og forhold knyttet til laboratorie- og verkstedsdrift.

Avdelingene i FA som har virksomhetsovergrepene oppgaver har fått krav knyttet til dette.

Oppsummering

Årets HMS-revisjon har vist mangler når det gjelder lederforankring i noen miljøer. Hos ledere med ansvar for laboratorie- og verkstedsarbeid er det avdekket varierende grad av kunnskap om arbeidsmiljølovens og internkontrollforskriftens krav til et systematisk HMS-arbeid.

Høgskolen har ikke et stort antall farlige arbeidsplasser, men sikkerheten i høgskolens laboratorier og verksteder er i stor grad avhengig av at enkelttilsatte på disse stedene passer på. Det er alltid viktig, men på en arbeidsplass skal arbeidsgiver sørge for at HMS-arbeidet foregår systematisk, med klar ansvars- og oppgavefordeling, og med dokumentasjon i tråd med internkontrollforskriftens krav.

Det forventes at høgskolen forsterker HMS-opplæring av ledere, og at høgskolens øverste ledelse tar sitt arbeidsgiveransvar på dette området.

HMS-revisjon 2016

Fakulteter og avdelinger i fellesadministrasjonen følges opp på de kravene som er stilt i forbindelse med revisjonen 2015.

Revisjonsteamet vil også kontrollere dokumentasjon av lederes HMS-opplæring og opplæring av studenter og tilsatte som bruker farlige maskiner.

HiOA, august 2015

Wilfred Mørch
HMS-leder